

ДИСКУРС ЯК СИНТЕЗ СОЦІАЛЬНИХ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ АСПЕКТІВ МОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено розгляду дискурсу як комунікативно-прагматичного зразка мовленнєвої поведінки, що протікає у певній соціальній сфері; як форми соціальної взаємодії. Проаналізовано взаємовідношення соціальних та індивідуальних чинників дискурсу в аспекті мовної діяльності людини, а також розглянуто особливості взаємодії загального соціокультурного та індивідуально-особистісного світогляду в контексті соціальної інтеракції, яка регулює міжособистісні стосунки комунікантів.

Дослідження особливостей дискурсу належить до центральних проблем сучасної вітчизняної та зарубіжної лінгвістичної думки, свідченням чого є широке висвітлення даного питання у працях багатьох мовознавців, а саме Т. ван Дейка [Дейк, 1989], Н. Д. Арутюнової [Арутюнова, 1990], А. Н. Баранової, Ю. Н. Караулової [Баранов, Караулов, 1991], Г. Почепцова [Почепцов, 2001], Ф. С. Бацевича [Бацевич, 2004], А. П. Загнітко [Загнітко, 2007] та інших. Попри величезну кількість лінгвістичних розвідок питання сутності дискурсу та евристика його аналізу знаходяться у стані розробки та уточнення. **Одним з актуальних питань** є дослідження дискурсу з огляду на мовленнєву поведінку людини у зв'язку з широким контекстом її соціального буття.

Метою даної статті є аналіз та встановлення взаємовідношення соціальних та індивідуальних чинників в аспекті мовної діяльності.

Наприкінці ХХ століття термін дискурс стає багатозначним, а його значення набуває залежності від галузі науки, у якій він вживається. У сучасній лінгвістиці все більше уваги звертається на соціумну приналежність дискурсу. Дискурс постає комплексною комунікативною подією, яка протікає між адресантом та адресатом у певному соціальному контексті (часовому, просторовому тощо) та відображає вербальні і невербальні складові письмової і усної комунікації, а також все розмаїття історичної епохи, багатство індивідуальних характеристик учасників акту [1: 128]. Дискурс є текстом, заглибленим у певну соціокультурну ситуацію [2], а кожний текст як частина відповідної формації розглядається як соціальне висловлення, як відбиття надіндивідуальної, колективної мовленнєвої практики [3: 60]. У соціальному конструктивізмі, який визначає комунікацію як соціальний процес побудови світу, дискурс пов'язаний з інтересом до проблеми мовної особистості [4]. Тобто, дискурс виконує роль важливого і невід'ємного агента комунікації, який виступає носієм і ретранслятором смислів, цінностей, ідей, образів, думок, інтерпретацій та інших ментальних і віртуальних утворень.

У широкому розумінні дискурс становить складну єдність мовної форми, значення і дії, яка може бути найкраще охарактеризована, на думку Т. ван Дейка, за допомогою поняття "комунікативна подія" або "комунікативний акт" [1]. До даної події безперечно відносять адресанта та адресата, їх особистісні та соціальні характеристики, а також інші аспекти соціальної ситуації. Дискурс виступає владним ресурсом, за допомогою якого соціальні інститути та індивіди здійснюють свою самопрезентацію, легітимізацію, конструювання і просування певних образів реальної дійсності, здійснюють позиціонування в соціокультурному і політичному просторі. Владна сила дискурсу як раз і полягає в його здатності відтворювати соціальну, культурну, політичну та інші ідентичності. Соціолінгвістичну структуру дискурсу відмічає Г. Почепцов, стверджуючи, що дискурс – це мовна дійсність, яку покладено на соціальні координати і яка має відповідати нормам комунікативної та соціальної ситуації [5]. Дискурс – це мовлення, що трактується як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, який бере участь у взаємодії людей і механізмах їхньої свідомості [6: 137].

З позиції соціального конструктивізму Л. Дж. Філліпс та М. В. Йоргенсен визначають базові поняття теорії дискурсу [7], до яких включаються:

- наші знання та уявлення про світ, що виступають не як непряме відображення зовнішнього світу, а як результат класифікації реальності через категорії, тобто наші знання – продукт дискурсу;
- способи розуміння і відображення світу, обумовлені історичним і культурним контекстом; дискурс – це форма соціальної поведінки, яка слугує для репрезентації соціального світу, включаючи знання людей і соціальні відношення;
- знання, які виникають у процесі соціальної взаємодії, де мовці конструюють істини і доводять одне одному, що є істинним, а що хибним;
- деякі різновиди поведінки, які у відповідності з певним світоглядом фіксуються як природні, інші – як неприйнятні; тобто, різне соціальне розуміння світу призводить до різної соціальної поведінки, саме тому соціальна структура знання та істини має соціальні наслідки.

Дискурс як суттєва складова соціокультурної взаємодії [1] є певною підмовою у мові, можливим альтернативним світом мови, за яким стоїть особлива граматики, особливий лексикон, особливі правила

слововживання, особлива семантика та власний ідеальний адресат [8]; характерними рисами якої є інтерес, ціль і стиль [1: 53]. Дискурс постає первинним особливим використанням мови для вираження особливої ментальності та ідеології, а особливе використання спричиняє активізацію певних особливостей мови, відповідної граматики і лексики.

Дискурс становить комунікативно-прагматичний зразок мовленнєвої поведінки, що протікає у певній соціальній сфері, характеризується набором відповідних змінних (соціальні норми, соціальні відношення, ролі, конвенції, показники інтерактивності тощо) [9: 8–11] та регулярністю співприсутності адресанта та адресата, що розглядається у сукупності як взаємодія представників певних соціальних груп (лікар – пацієнт, журналіст – читач) [10: 144]. Таким чином, предметом аналізу дискурсу є тексти, створені в інституційних рамках, які накладають певні обмеження на акти висловлення, наділені історичною, соціальною та інтелектуальною спрямованістю [11: 27].

Ціль дискурс-аналізу полягає в тому, щоб визначити та окреслити процеси структурування соціальної реальності, під час яких відбувається закріплення за тими чи іншими знаками певних значень, встановлюються та зазнають змін відношення ідентичності. Дані процеси позначають терміном "артикуляція" – будь-яка дія, що встановлює відношення серед елементів так, що ідентичність знаків змінюється в результаті артикуляційної практики [12]. Структурна єдність, що утворилася в результаті артикуляційної практики становить дискурс [13: 49]. Таким чином, дискурс трактується як незавершену, відкрити для змін структуру, багатоваріантний спектр артикуляцій, конгломерат, в якому, окрім фіксованого значення, завжди містяться і інші потенційні варіанти значень, які можуть перетворити структуру дискурсу [12]. Мовна особистість, поміщена всередину структури, набуває своєї ідентичності в дискурсивних практиках. За Е. Лакло і Ш. Муффа, суб'єкт завжди розщеплений, він має різні ідентичності і завжди має можливість іншої ідентифікації. Люди об'єднуються у групи, оскільки деякі можливості ідентифікації починають виступати найбільш прийнятними, а отже пріоритетними. При цьому інші варіанти ідентифікації ігноруються або виключаються. Тобто, певною мірою мовна особистість – результат дискурсивної синергії.

Дж. Поттер та М. Уетерел як представники синтетичного підходу в області дискурсивної психології замість поняття "дискурс" часто використовують поняття "репертуар інтерпретацій" з метою підкреслити той факт, що дискурс є гнучким ресурсом соціальної взаємодії [14]. Кожний репертуар надає ресурси, які мовці можуть використовувати для побудови версій реальної дійсності. Під репертуаром мовознавці розуміють добре розпізнавані групи термінів, описів та відображення мови, які часто сконцентровані в метафорах та влучних яскравих образах тощо [14: 169]. При цьому ідентичність розглядається як продукт певних дискурсів і як ресурс соціальних дій при взаємодії. Процес виникнення ідентичності розкривається через категорію "позиціонування" – процес, на основі якого мовці складають враження про себе під час взаємодії з іншими людьми. Даних суб'єктів мовлення розглядають як:

- продукт певних дискурсів;
- творців дискурсу;
- агентів соціокультурного відтворення та зміни.

На додаток ідентичність має нестабільний взаємовиключний характер та може бути вбудована в антагоністичні дискурси. Створення ідентичності обмежено діапазоном дискурсивних ресурсів, доступних індивідуумам, та пов'язане з їх соціальним положенням, статусом і культурою. Саме тому трапляються випадки, коли мовцю простіше прийняти вже сформовані кимось ідентичності.

На думку французького лінгвіста М. Пешо, дискурс – це точка, де зустрічаються мова та ідеологія, а дискурсивний аналіз – це аналіз ідеологічних аспектів використання мови і реалізації в мові ідеології [15: 82]. Дискурсивний процес – це частина ідеологічних класових відношень. При цьому ідеологічні структури розглядаються як зв'язка між індивідуальним та універсальним (соціальним) моментом / аспектом у дискурсі. Модель автоматичного аналізу дискурсу, запропонована мовознавцем, базується на ідеї про непереборний вплив місця, часу і соціокультурного контексту на умови формування дискурсу. Іншими словами, мова йде про соціокультурну заданість / спрямованість дискурсу: не суб'єкт є автором створеного ним дискурсу, а так звана несуб'єктна "матриця смислів" ("ідеологічна формація" за М. Пешо [15]), яка автоматично управляє дискурсом суб'єкта, визначає способи творення дискурсу. Ідеологічна формація визначає те, що може і повинно бути сказано (у формі настанови, памфлету, доповіді тощо) у співвідношенні з певною позицією і за визначених обставин. Вважаючи себе творцями дискурсу, мовці займають ілюзорну позицію, оскільки насправді дискурс і самі люди як суб'єкти дискурсу є лише наслідком ідеологічного позиціонування. Суб'єкт дискурсу є ефектом суб'єктивності під час дискурсивної практики, а джерело дискурсу та процес ідеологічного позиціонування скриті від мовців.

Постулат, що свідчить про те, що дискурс та соціокультурна реальність обумовлюють одне одного ліг в основу соціокультурного дискурс-аналізу. Дискурс формує суспільство і культуру та формується ними. Цей взаємозв'язок має діалектичний характер. Тобто, кожен факт застосування мови робить свій внесок у процес відтворення або трансформації суспільства і культури. Це ще один прояв сили дискурсу.

Американські дослідники Н. Феркло та Р. Водак виділяють три основні сфери соціального життя, які визначаються дискурсом [16: 273]:

- уявлення про світ (дискурс формує ментальність);
- соціальні відношення між людьми (дискурс виконує соціальну ідентифікацію і соціальне позиціонування);
- особиста індивідуальність людини (дискурс наділяє людину відмінними рисами).

Для визначення взаємозв'язку соціокультурних процесів і властивостей тексту лінгвісти вводять поняття "порядок дискурсу", яке фіксує конкретний історичний стан дискурсивного середовища та конститує в якості результату соціокультурну детермінацію (тобто, регуляцію, контроль та обмеження) дискурсивних практик [17].

Одним і перших, хто звернув увагу на важливу роль колективних уявлень у структурі мови, інститутів, звичаїв та довів наскільки вибір даних уявлень складає соціальну думку на додаток до думки індивідуальної був Еміль Дюркгейм [18: 942]. Учений відзначав соціальну обумовленість індивідуального мислення. Проте підвищуючи роль соціуму в організації мислення, Е. Дюркгейм зменшив роль індивіда, ввівши певну сутність – соціальну групу і наділивши її надприродною силою самобутності.

Про відмежування індивіда від соціального порядку пише Ч. Кулі, запроваджуючи систему поглядів, що інтегрують особистість, "Я", що визначається роллю індивіда у певній соціальній групі та певній соціальній ситуації, та суспільство. Вчений стверджує, що окремо взятий індивід є невідомою природі абстракцією, а суспільство немислимо у відриві від індивідів [19]. Таким чином, суспільство та індивід – це не окремі поняття, а співвідносяться як загальний та частковий аспект одного й того ж поняття [19: 34]. Суспільство та "Я" вбудовані в соціальне життя; суспільство постає відношенням, яке об'єднує індивідуальні ідеї.

Дж. Тернер говорить про інтегруюче "Я", соціальну дію та інтеракцію, хід якої складається під впливом багатьох природних, динамічних, ситуативних процесів [20]. З позиції соціальної структури і соціальних відносин інтеракція демонструє ситуативно обумовлену структурованість, що накладає ряд певних обмежень, засновану на символах, звичаях, ритуалах, стереотипах і загальноприйнятих смислах [21: 56]. Ці регулятиви вплетені в тканину соціальних взаємин та більш складних комплексів дій, що об'єднують індивідів. Дані комплекси індивідуальних та колективних дій упредметнюються як інтерактивні структури, впорядковані рекурентні схеми мислення, діяльності та інтерпретації та кодифікуються в нормативних актах і правилах. Вони надають лише контур взаємодій і пов'язаного з ними переживання, форму, яку учасники комунікації повинні наповнити змістом – інтенціями, досвідом та конкретними діями. Так, розрізняються комплекси індивідуальних та колективних дій, при цьому завжди варто враховувати форми об'єднання людей: від випадкових асоціацій та малих груп до організованих інституціональних структур і великих соціальних класів.

З точки зору аналізу мовної комунікації Дж. Мід стверджує, що різні аспекти індивідуального досвіду і поведінки обумовлені приналежністю людини до певної соціальної групи, яка є осередком комунікативних відношень [22]. А мова та вербальні повідомлення розглядаються не як вікно у внутрішній світ людини, а світ її соціальності.

Отже, дискурс є феноменом суспільного життя та формою соціальної взаємодії. Соціальна інтеракція регулює міжособистісні стосунки комунікантів. Оскільки мова є конвенціональним інститутом, її функція полягає у вирішенні певного соціально значимого завдання з точки зору групових інтересів, що складають соціокультурне життя. Мова як інститут має статус законності, що набувається шляхом утвердження у світі речей та у світі ідей та характеризується впорядкованістю, стійкістю, специфічністю, що дозволяє розпізнати її членам групи. За допомогою мови здійснюється трансляція знання і традиційних елементів культури, регулюється та координується співвідношення індивідуального та загального (соціального / колективного) у культурному житті соціуму. В той же час мова є проявом сутності людини та забезпечує доступ до вивчення багатоманітних проявів природи людини, надає можливість проникнення у світ мовної особистості в усьому його розмаїтті. Саме дискурсивний аналіз уможливорює вивчення взаємодії спільного соціокультурного та індивідуально-особистісного знання в процесі вербальної репрезентації.

Спільні соціокультурні та індивідуально-особистісні знання співвідносяться як загальне та часткове у мовній дійсності. Індивідуально-особистісний досвід вбудований у соціальне життя в той час, як соціокультурні знання об'єднують та спрямовують індивідуально-особистісні. Соціальне становить ситуативно обумовлену структурованість з рядом загальноприйнятих смислів та певних обмежень, що кодифікуються в нормативних правилах. На тлі соціального учасники комунікації втілюють свої індивідуально-особистісні знання, тим самим збагачуючи та увиразнюючи зміст за допомогою інтенцій, власного світосприйняття, досвіду та конкретних дій.

Перспективу подальших досліджень становить вивчення вербальної репрезентації взаємовідношень спільного соціокультурного та індивідуально-особистісного знання, потенційних можливостей вербальних одиниць і властивостей, яких вони набувають у комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Dijk v. T. A. Studies in the pragmatics of discourse / T. A. Dijk. – The Hague etc. : Mouton, 1981. – 331 p.
2. Русакова О. Ф. Дискурс как властный ресурс [Электронный ресурс] / О. Ф. Русакова, А. Е. Спасский // Современные теории дискурса : мультидисциплинарный анализ. – Режим доступа : <http://discourse-pm.ur.ru/avtor6/std.php>.
3. Чернявская В. Е. Дискурс / В. Е. Чернявская // Стилистический энциклопедический словарь русского языка [под ред. М. Н. Кожинной ; члены редколлегии : Е. А. Баженова, М. П. Котюрова, А. П. Сквородников]. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 696 с.
4. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : [монографія] / [Безугла Л. Р., Бондаренко С. В., Донець П. М., Маргинюк А. П., Морозова О. І.]. – Х. : Константа, 2005. – 356 с.
5. Порядок дискурса [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kbr.lt/?tag=poryadok-diskursa>.
6. Арутюнова Н. Д. Дискурс / Н. Д. Арутюнова // Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [глав. ред. В. Н. Ярэва]. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.
7. Филлипс Л. Дж. Дискурс-анализ. Теория и метод / Л. Дж. Филлипс, М. В. Йоргенсен ; [пер. с англ.]. – Х. : Изд-во "Гуманитарный центр", 2004. – 336 с.
8. Степанов Ю. С. Альтернативный мир. Дискурс. Факт и принцип причинности / Ю. С. Степанов // Язык и наука конца XX века. – М. : Рос. гуман. ун-т, 1995. – 325 с.
9. Сухих С. А. Прагмалингвистическое моделирование коммуникативного процесса / С. А. Сухих, В. В. Зеленская. – Краснодар : Изд-во Кубан. ун-та, 1998. – 198 с.
10. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / Г. Г. Почепцов. – К. : Київ. ун-т, 1999. – 308 с.
11. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации : [монографическое учебное пособие] / Е. А. Селиванова. – К. : Брама, Изд. Вовчок О. Ю., 2004. – 336 с.
12. Laclau E. and Mouffe C. Hegemony and Socialist Strategy : Towards a Radical Democratic Politics / E. Laclau, C. Mouffe. – London : Verso, 1985. – 217 p.
13. Филлипс Л. Дж. Дискурс-анализ. Теория и практика / Л. Дж. Филлипс, М. В. Йоргенсен ; [пер. с англ.]. – Х. : Изд-во "Гуманитарный Центр", 2004. – 285 p.
14. Potter J. Discourse and Social Psychology : Beyond Attitudes and Behaviour / J. Potter, M. Wetherell. – London : Sage, 1987. – 256 p.
15. Pêcheux M. Les Vérités de Lapalisse. Linguistique, semantique, philosophie / M. Pêcheux. – Paris : Maspéro, 1975. – 279 p.
16. Fairclough N. Critical Discourse Analysis / N. Fairclough, R. Wodak // Discourse Studies : A Multidisciplinary Introduction. Discourse as Social Interaction. – London : Thousand Oaks, 1996. – Vol. 2. – 320 p.
17. Орлова Э. А. Введение в социальную и культурную антропологию / Э. А. Орлова. – М. : Изд-во МГИК, 1994. – 214 с.
18. Moscovici S. The myth of the lonely paradigm : A rejoinder / S. Moscovici // Social Research. – 1984 (a). – Vol. 51. – P. 939–968.
19. Cooley C. H. Human Nature and the Social Order / C. H. Cooley. – New York : Transaction Publishers, 1964. – 206 p.
20. Turner J. H. A Theory of Social Interaction / J. H. Turner. – Stanford : Stanford University Press, 1988. – 225 p.
21. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК, 2003. – 280 с.
22. Mead G. H. Mind, Self and Society / G. H. Mead. – Chicago : University of Chicago Press, 1934. – 400 p.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Dijk v. T. A. Studies in the pragmatics of discourse / T. A. Dijk. – The Hague etc. : Mouton, 1981. – 331 p.
2. Rusakova O. F. Diskurs kak vlastnyi resurs [Discourse as the Powerful Resource] [Elektronnyi resurs] / O. F. Rusakova, A. E. Spasskii // Sovremennye teorii diskursa : mul'tidistsiplinarnyi analiz [Modern Discourse Theories : Multidisciplinary Analysis]. – Rezhym dostupu : <http://discourse-pm.ur.ru/avtor6/std.php>.
3. Cherniavskaia V. E. Diskurs [Discourse] / V. E. Cherniavskaia // Stilisticheskii entsiklopedicheskii slovar' russkogo yazyka [Stylistic Encyclopedic Dictionary of the Russian Language] / [pod red. M. N. Kozhinoi ; chleny redkollegii : E. A. Bazhenova, M. P. Kotiurova, A. P. Skovorodnikov]. – [2-e izd., ispr. i dop.]. – М. : Flinta : Nauka, 2006. – 696 s.
4. Diskurs yak kognitivno-komunikativnyi fenomen [Discourse as the Cognitive and Communicative Phenomenon] : [monografiia] / [L. R. Bezugla, Bondarenko E. V., Donets' P. M., Martyniuk A. P., Morozova O. I.]. – KH. : Konstanta, 2005. – 356 s.
5. Poriadok diskursa [The Discourse Order] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://kbr.lt/?tag=poryadok-diskursa>.
6. Arutiunova N. D. Diskurs [Discourse] / N. D. Ariutiunova // Yazykoznanie. Bol'shoi entsiklopedicheskii slovar' [Big Encyclopedic Dictionary] / [glav. red. V. N. Yartseva]. – М. : Bol'shaia Rossiiskaia entsiklopediia, 1998. – 685 s.
7. Phillips L. J. Diskurs-analiz. Teoriia i metod [Theory and Method] / L. J. Phillips, M. V. Jorgensen. ; [per.s agl.]. – KH. : Izd-no "Gumanitarnyi tsentr", 2004. – 336 s.
8. Stepanov Yu. S. Al'ternativnyi mir. Diskurs. Fakt i printsip prichinnosti [Alternative World. Discourse. Fact and Principle of Causativity] / Yu. S. Stepanov // Yazyk i nauka kontsa XX veka [Language and Science of the XX Century]. – М. : Ros. guman. un-t, 1995. – 325 s.
9. Sukhikh S. A. Pragmalingvisticheskoe modelirovanie kommunikativnogo protsessa [Pragmalinguistic Modelling of Communicative Process] / S. A. Sukhikh, V. V. Zelenskaia. – Krasnodar : Izd-vo Kuban. un-ta, 1998. – 198 s.
10. Pocheptsov G. G. Teoriia komunikatsii [Theory of Communication] / G. G. Pocheptsov. – K. : Kyiv. un-t 1999. – 308 s.

11. Selivanova E. A. Osnovy lingvisticheskoi teorii teksta i kommunikatsii [Bases of the Linguistic Text Theory and Communication] : [monograficheskoe uchebnoe posobie] / E. A. Selivanova. – K. : Brama, Izd. Vovchok O. Yu., 2004. – 336s.
12. Laclau E. and Mouffe C. Hegemony and Socialist Strategy : Towards a Radical Democratic Politics / E. Laclau, C. Mouffe. – London : Verso, 1985. – 217 p.
13. Phillips L. J. Diskurs-analiz. Teoriia i praktika [Discourse-Analysis. Theory and Practice] / L. J. Phillips, M. V. Jorgensen ; [per.s agl.]. – KH. : 2004. – 285 p.
14. Potter J. Discourse and Social Psychology : Beyond Attitudes and Behaviour / J. Potter, M. Wetherell. – London : Sage, 1987. – 256 p.
15. Pêcheux M. Les Vérités de Lapalisse. Linguistique, semantique, philosophie / M. Pêcheux. – Paris : Maspéro, 1975. – 279 p.
16. Fairclough N. Critical Discourse Analysis / N. Fairclough, R. Wodak // Discourse Studies : A Multidisciplinary Introduction. Discourse as Social Interaction. – London : Thousand Oaks. 1996. – 320 p.
17. Orlova Ye. A. Vvedenie v sotsial'nuiu i kul'turnuiu antropologiu [Introduction to the Social and Cultural Anthropology] / Ye. A. Orlova. – M. : Izd-vo MGIK, 1994. – Vol. 2. – 214 s.
18. Moscovici S. The myth of the lonely paradigm : A rejoinder / S. Moscovici // Social Research. – 1984 (a). – Vol. 51. – P. 939–968.
19. Cooley C. H. Human Nature and the Social Order / C. H. Cooley. – New York : Transaction Publishers, 1964. – 206 p.
20. Turner J. H. A Theory of Social Interaction / J. H. Turner. – Stanford : Stanford University Press, 1988. – 225 p.
21. Makarov M. L. Osnovy teorii diskursa [Bases of the Discourse Theory] / M. L. Makarov. – M. : ITDGK, 2003. – 280 s.
22. Mead G. H. Mind, Self and Society / G. H. Mead. – Chicago : University of Chicago Press, 1934. – 400 p.

Матеріал надійшов до редакції 26.06. 2013 р.

Черныш О. А. Дискурс как синтез социальных и индивидуальных аспектов речевой деятельности.

Статья посвящена изучению дискурса как коммуникативно-прагматического образца речевого поведения, протекающего в определенной социальной сфере; как формы социального взаимодействия.

Проанализированы взаимоотношения социальных и индивидуальных факторов дискурса в аспекте языковой деятельности человека, рассмотрены особенности взаимодействия общего социокультурного и индивидуально-личностного мировоззрения в контексте социальной интеракции, регулирующей межличностные отношения коммуникантов.

Chernysh O. A. The Discourse as a Synthesis of Social and Individual Aspects of Speech.

The article deals with the discourse as a pragmatic communication language behavior model of the certain social sphere and as a form of the social interaction. Discourse is viewed as a linguistic reality based on the social values and norms. It conveys values, ideas, images, thoughts and other mental and virtual entities. On the basis of the social pattern speakers imply individual personal knowledge, emphasizing the content by intentions, individual worldview and experience. The relationship between discourse social and individual factors in terms of the language behaviour have been analyzed, general features of the socio-cultural and individual personal outlook interrelation in terms of the social interaction that regulates interpersonal relations have been considered. The influence of the discourse social factors on the individual perception and the speaker's opinion formation has been regarded.